Marona de colors

Cristina de Sancha

A ritme d'infant

Acompanyament a nens de 3 a 6 anys

Eumo
Editorial

© 2022, Cristina de Sancha
© d'aquesta edició:
Eumo Editorial. C. Doctor Junyent, 1. 08500 Vic
www.eumoeditorial.com - eumoeditorial@eumoeditorial.com
—Eumo és l'editorial de la UVic-UCC—

Primera edició: maig de 2022

Disseny i imatge de coberta: Control Z - Comunicació
Maquetació: Grafime Digital S.L.

Imprès a Liberdúplex

DL: B 6520-2022
ISBN: 978-84-9766-772-2

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

ÍNDEX

Canviant la mirada 7
Agraïments 10

AL SEU RITME 13

1. Com són els nens en l'etapa dels 3 als 6 anys 15
Entre els 3 i els 4 anys: «Ho faig jo sol» 16
Entre els 4 i els 5 anys: «Per què?» 19
Entre els 5 i els 6 anys: «Mira què he fet!» 22

2. El concepte del temps 25

3. La importància del joc 27
A infantil només jugueu! 27
És que al cap només hi té el joc 29
El joc simbòlic 30
El meu fill no recull 32

4. L'adquisició del llenguatge 35
La importància de la consciència fonològica 36
La meva filla de 4 anys encara no escriu el seu nom 37
El descobriment de la relació so-grafia i el pas a la lectura 39
El paper de l'adult 44

5. El grafisme infantil 47
Del gargot a l'esquema 47
La subjecció del llapis 50

6. Relació família-escola 59

7. Com puc acompanyar-lo en el creixement? 63
Fixar hàbits i rutines 63
Fomentar l'autonomia 66
Gestionar les rebequeries 69
Acompanyar les emocions 77

8. Què preocupa les famílies? 85

CANVIANT LES PARAULES 91

28 maneres de demanar com ha anat l'escola 93

30 frases motivadores que podem dir als infants 97

CRÉIXER JUNTS I ENFORTIR VINCLES 101

Bibliografia 105

Notes a partir de la lectura 107

1
COM SÓN ELS NENS EN L'ETAPA DELS 3 ALS 6 ANYS

L'infant és com una planteta que cal regar amb cura, amor, estima i tendresa; d'aquesta manera creixerà al seu ritme, sense presses, amb seguretat, confiança i autoestima. Cada infant té unes característiques, uns interessos i unes necessitats diferents.

Els adults hem d'evitar fer comparacions entre els fills, el cosí, la cosina, el veí, els amics i els companys de classe; això ens porta —sobretot als adults— a la preocupació i a la frustració i, de retruc, com que els nens i les nenes d'avui dia tenen un GPS emocional que funciona a la perfecció, poden captar aquestes inquietuds i poden creure que no són vàlids, quan en realitat tots tenim habilitats i capacitats diferents i som capaços de tot i més. Només necessiten, només necessitem, creure en nosaltres mateixos. Dir-los: «Tu pots!», dir-nos: «Jo puc!»

Les següents característiques de desenvolupament entre els 3 i els 6 anys ens poden ajudar a acompanyar el nostre fill o la nostra filla si entenem en quina etapa evolutiva es troba.

Cal tenir en compte que les següents pautes de desenvolupament només són una guia orientativa. Hem de considerar sempre el desenvolupament individual en què es tro-

ba la criatura. Per exemple, si hi ha alguna pauta que està determinada en l'etapa de 3-4 anys, pot ser que la criatura la faci més endavant, també, i això no significa que hi hagi cap problema. Hem de parar per observar l'infant, el seu temps, el seu ritme. No ha de ser cap competició per fer una cosa abans que ningú.

Observar vol dir mirar i veure l'infant que tenim davant nostre, vol dir parar per comprendre, per escoltar, per acompanyar-lo, i acompanyar per créixer.

Per tant, si el vostre fill no segueix algunes de les pautes que indiquem aquí en una etapa concreta, doneu-li temps.

Entre els 3 i els 4 anys: «Ho faig jo sol»

«Ho faig jo sol!» Us sona? En aquesta etapa els nens tenen ganes de fer les coses per ells mateixos, i nosaltres, els adults, podem estar a prop, ser-hi presents per ajudar-los o col·laborar-hi quan ens necessitin. Això els permetrà adquirir confiança i seguretat en ells mateixos.

L'etapa «Ho faig jo sol» o «Jo, jo» pot començar cap a l'any i pot abastar fins una mica més dels 3 anys. Cap als 2 anys és quan aquesta expressió pren més intensitat.

Desenvolupament motriu:

- L'infant comença a manifestar coordinació en el moviment del cos.

- Comprèn algunes direccions com: sota, dins, fora…
- Desenvolupa el sentit de l'equilibri: pot saltar a peu coix, amb els dos peus, pujar escales tot sol —baixar-les sol, en canvi, requereix més seguretat i temps—, ajupir-se i aixecar-se sol… Pren consciència de les seves possibilitats.
- Adquireix més equilibri i seguretat a l'hora de córrer.
- Li agrada fer la croqueta a la sorra, a la gespa…
- Li encanta enfilar-se per tot arreu: arbres, turonets, blocs tous…
- Pot vestir-se i desvestir-se sense ajuda.
- Adquireix habilitat amb els dits i les mans: pot cordar-se i descordar-se la roba…
- Pot anar amb una bicicleta d'equilibri.
- Encara no té la lateralitat del tot definida.

Desenvolupament cognitiu:

- Reconeix les parts del cos.
- Segueix instruccions curtes.
- Fa trencaclosques senzills.
- Concentra l'atenció en una tasca durant un temps curt.
- Observa atentament els adults.
- Pot imitar accions de la vida quotidiana en el joc: fer de papa, de mama, de mestra…
- Pot no acabar la tasca que estava realitzant o canviar sovint d'activitat.
- Gaudeix amb l'aigua, salta als bassals, fa castells de sorra, omple i buida galledes…

Desenvolupament del llenguatge:

- Té un vocabulari extens que va ampliant.
- Diu el seu nom i cognom.
- Pot produir oracions llargues.
- Comença a explicar les seves experiències a la família.
- És capaç de pronunciar fonemes més complexos com: *f*, *s*, *l*, *y*.
- Etapa del «per què», «quan»…
- Anomena els colors.
- Li agraden les endevinalles, els jocs de paraules…

Desenvolupament personal i social:

- Passa una etapa d'egocentrisme: creu que tot gira al seu voltant.
- Se li forma i consolida la personalitat.
- A poc a poc passa de la dependència a l'autonomia.
- Li agraden els jocs, són primordials, sobretot el joc simbòlic.
- Comença a jugar amb altres nens i de mica en mica aprèn a compartir.
- A vegades li pot ser difícil controlar les emocions.
- Pot expressar algunes emocions: alegria, tristesa, por, ràbia…
- Pot fer alguna rebequeria per aconseguir alguna cosa que desitja.
- Ho vol fer tot ell sol.

- Demana sovint si un company és amic seu o no.
- Li costa esperar el seu torn en un joc (però si el dirigeix l'adult o hi és present no hi ha cap problema).
- Pot començar a mentir.
- Pot barrejar realitat i fantasia.
- Li pot costar demanar ajuda si té alguna dificultat i sent vergonya.

Entre els 4 i els 5 anys: «Per què?»

L'etapa del «per què?» pot ser molt aclaparadora per als adults. Pot començar cap als 2 anys i es pot allargar fins als 4 o 5 anys. És una edat en què es nota un gran canvi en l'infant. De cop i volta ja no el veiem tan petit. Necessita ordenar el seu món, descobrir-lo més intensament, ampliar coneixements. Vol ordenar el seu pensament, i justament per això vol saber el perquè de tot plegat. És un ésser curiós.

Desenvolupament motriu:

- Coordina més bé el seu cos.
- Cada vegada és més àgil, li agrada córrer, pujar i baixar graons, saltar, enfilar-se, explorar nous moviments.
- Pot anar de puntetes.
- Pot començar a orientar-se i situar els objectes a partir de conceptes com: dins i fora, dalt i baix, davant i darrere, a un costat i a l'altre, prop i lluny…

- Pot pujar i baixar escales alternant els peus.
- Fa voltes sobre si mateix amb més seguretat.
- Li agrada jugar a pilota, agafar-la i llançar-la.
- Pot anar amb bicicleta amb rodetes.
- Pel que fa a la lateralitat, pot tenir-la definida o no; encara pot utilitzar les dues mans, però mostra més confort amb una mà o l'altra.

Desenvolupament cognitiu:

- Augmenta la capacitat d'atenció.
- Comença a desenvolupar el raonament logicomatemàtic.
- Fa trencaclosques senzills.
- Sap classificar per mides.
- Identifica qualitats dels objectes: tou i dur, suau i rugós, petit i gran, curt i llarg…
- Segueix instruccions que impliquen dues o tres accions seguides.
- Li creix l'interès per acabar una tasca.
- Continua amb el joc simbòlic tot imitant accions de la vida quotidiana.
- Li costa mantenir el torn en un joc i pot aparèixer la competitivitat per guanyar.

Desenvolupament del llenguatge:

- Fa frases més elaborades i augmenta el vocabulari.

- Li agrada parlar molt i que els altres escoltin les seves aventures i experiències.
- Cada cop és més expressiu oralment.
- Fa moltes peguntes.
- Li agrada escoltar el mateix conte diverses vegades.
- Anomena objectes quan se li indica el seu ús i servei.
- Executa la mímica de cançons i poesies.
- És capaç de pronunciar els fonemes: *v*, *z*, i *t*.

Desenvolupament personal i social:

- Deixa enrere la impulsivitat i comença a ser més reflexiu.
- A través de situacions quotidianes i repetitives, relacionades amb les experiències personals, afina el coneixement de l'entorn proper.
- Li agrada el joc simbòlic i la imitació, que tenen un paper molt important en la seva interiorització del món.
- Cada cop té més relacions, forma petits grups d'amics per interessos comuns.
- Expressa algunes emocions.
- Cada cop fa menys rebequeries.
- Pot demanar ajuda sense vergonya si té alguna dificultat.
- Té més paciència a l'hora d'esperar el torn en un joc (i més si l'adult el dirigeix).
- Pot demostrar competitivitat per ser el primer, per ser més ràpid, el millor…

Entre els 5 i els 6 anys: «Mira què he fet!»

En aquesta edat mostren més coordinació i control en els moviments corporals, se senten amb més autonomia i per a ells tot són assoliments i conquestes que volen —i necessiten— compartir amb nosaltres.

Desenvolupament motriu:

- Explora les possibilitats físiques.
- Comença a tenir un bon domini de la motricitat bàsica i fina.
- Demostra domini en córrer i saltar.
- És més hàbil amb una de les dues mans, ja té la lateralitat definida clarament.
- Pot anar amb bicicleta sense rodetes.

Desenvolupament cognitiu:

- Millora l'atenció.
- Desenvolupa el pensament logicomatemàtic de manera raonada.
- Fa trencaclosques més complexos.
- Compta fins a 4 o 5 objectes amb un cop d'ull.
- Fa seriacions, classificacions, ordenacions…
- Té moltes idees, i la seva creativitat i la seva imaginació augmenten per inventar, crear, pensar…

- Li agrada sentir-se part d'un grup, sentir que hi pertany: la família, els companys de classe, etc.

Desenvolupament del llenguatge:

- Li agrada molt parlar.
- Augmenta significativament el vocabulari.
- Adquireix la major part del sistema fonològic, tot i que encara hi ha alguns sons concrets que necessiten una mica més de temps.
- Millora el moviment i l'articulació dels òrgans fonadors: llengua, llavis, dents, paladar…

Desenvolupament personal i social:

- Aconsegueix una autonomia total en la majoria d'activitats quotidianes.
- Adquireix una percepció més acurada sobre els sentiments dels altres, té més empatia.
- Pot expressar amb més destresa les emocions.
- Li agrada sentir-se part del grup i en valora l'opinió.
- Pot sentir curiositat pel naixement i la mort, i fer-se'n moltes preguntes.
- Li agrada ajudar els adults en tasques de la vida quotidiana: regar les plantes, cuinar, escombrar…
- Pot començar a dutxar-se sol amb la supervisió de l'adult.
- Li agrada mostrar amb orgull el que aconsegueix ell sol.

Aquesta miniguia de pautes, com he dit en començar aquest capítol, és orientativa, ja que els infants, com les plantes, creixen al seu ritme.

Nosaltres, els pares i les mares, som al costat del nostre fill per ajudar-lo si així ens ho demana, sense interrompre'l ni dir-li com es fan les coses. Podem ensenyar-li qualsevol tasca si ho fem a poc a poc, amb paciència i al seu costat, això el farà sentir capaç, confiat i segur. Els nostres fills ens necessiten a prop perquè després ho sàpiguen fer ells tots sols. Només d'aquesta manera forjarem una autoestima positiva, així se sentiran satisfets i més feliços per haver-ho aconseguit.

«Qualsevol ajuda innecessària
és un obstacle per al desenvolupament.»

Maria Montessori